

Öğretmenlerin Liselere Geçiş Sınavına İlişkin Görüşleri

Ayşe Pınar Düzyol

apinarduziyol@gmail.com

Yusuf Öztürk

yusufsuheyla38@gmail.com

Bedriye Doğan

bedriyedogan095026@gmail.com

Çiğdem Demir

anakinra27@gmail.com

Özet

Bu araştırmada, sınavla öğrenci alan ve nitelikli liseler olarak adlandırılan ortaöğretim kurumlarına öğrenci yerleştirilmesi için yapılan, Liselere Geçiş Sınavı (LGS) hakkında ilköğretim matematik öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi desenlerinden tarama kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Tekirdağ ilinde görev yapan ilköğretim matematik öğretmenlerinden seçilerek oluşturulmuştur. Çalışma grubunun belirlenmesinde örnekleme yöntemi olarak gelişigüzel örneklem tercih edilmiştir. Veri toplama aracı olarak ise Liselere Geçiş Sınavı (LGS) sınavına ilişkin ilköğretim matematik öğretmenlerinin görüşleri, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak nitel veriler şeklinde toplanmıştır. Görüşme formu, “LGS’nin öğrenciler üzerindeki etkisi”, “yeni sınav sisteminin getirdiği yenilikler”, “sorularının niteliğindeki yenilikler”, “matematik ders programı ile ilişkisi” alt boyutlarından oluşmaktadır. Görüşme formunun dışında Kişisel Bilgiler Formu ile de araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerinin toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 36 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin yeni sisteme alışma problemi yaşadıkları, ders kitaplarının yeterli olmadığı, öğretmenlerin ders anlatım

biçimlerinde değişiklikler olduğuna varılmıştır. Ayrıca araştırmannın sonucunda yeni sisteme uyum sağlamak amacıyla öncelikle ders kitaplarında güncelleme yapılması gibi birtakım önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Merkezi Sınav, Liselere Geçiş Sistemi, İlköğretim Matematik Öğretmenleri, LGS.

ABSTRACT

PRIMARY EDUCATION MATHEMATICS TEACHERS OPINIONS ON THE TRANSITION TO HIGH SCHOOL EXAM (LGS)

In this study, it is aimed to examine the opinions of primary school mathematics teachers about the High School Entrance Examination (LGS), which is held to place students in secondary education institutions called qualified high schools. In the research, scanning from qualitative research method patterns was used. The study group of the research was formed by choosing primary school mathematics teachers working in Tekirdağ. Random sampling was preferred as the sampling method in determining the study group. As a data collection tool, the opinions of primary school mathematics teachers about the High School Entrance Examination (LGS) exam were collected in the form of qualitative data by using a semi-structured interview form prepared by the researcher. The interview form consists of sub-dimensions of "the effect of LGS on students", "innovations brought by the new exam system", "innovations in the quality of the questions", "relationship with the mathematics curriculum". Apart from the interview form, the demographic characteristics of the teachers participating in the research were collected with the Personal Information Form. Descriptive statistics were used in the analysis of the data. The study group of the research consists of 36 teachers. As a result of the research, it was concluded that both teachers and students had problems getting used to the new system, that the textbooks were not sufficient, and that there were changes in the teaching styles of the teachers. In addition, as a result of the research, some suggestions were made, such as updating the textbooks in order to adapt to the new system.

Keywords: Central Examination, High School Entrance System, Primary School Mathematics Teachers, LGS.

GİRİŞ

Problem

Toplumun ihtiyaçlarını karşılayabilmek ve çağa uyabilen bireyler yetiştirebilmek için eğitim sisteminde gerekli yenilikler yapılmaktadır ve bu durum her zaman devam edecektir. Bu yeniliklerden en çok etkilenen sistemlerin başında sınav sistemleri gelmektedir. Özellikle Türkiye'deki sınav sistemlerinin sıklıkla değişmekte olduğu gözlenmektedir. Ülkemizde, yeri ve zamanı geldiğinde, sınav sistemlerinde yapılan bu değişiklikler, öğretmenler, öğrenciler ve veliler açısından maddi ve manevi boyutlarda birtakım istenmeyen sonuçlar meydana getirmektedir (Dinç, Dere & Koluman, 2014). Ülkemizde yapılan ilköğretimden ortaöğretime geçiş aşamasındaki merkezi sınavlar; 2000'li yılların başında uygulanan Liselere Giriş Sınavı (LGS), 2004-2008 yılları arasında uygulanan Ortaöğretim Kurumları Seçme ve Yerleştirme Sınavı (OKS), 2008-2013 yılları arasında yapılan Seviye Belirleme Sınavı (SBS), 2013-2017 yılından itibaren yapılan Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınavı (TEOG) ve son olarak 2018 yılında yapılan ve hala uygulamada olan Liseye Geçiş Sınav (LGS) sistemleridir.

LGS sınavı ile beraber sınav sistemimizde dikkat çekici farklılıkta uygulamalar olmuştur. Bu farklılıkların en önemlilerinden ikisi soru sayıları ve katsayı farklılıklarıdır. Türkçe dersinin soru sayısı 20, matematik dersinin soru sayısı 20 ve fen bilimleri dersinin soru sayısı 20'dir ve katsayısı 4'tür. Diğer derslerin ise soru sayısı 10'dur ve katsayısı 1'dir (MEB, 2018, 2019). Buradan yola çıkılarak, LGS modelinde Türkçe, matematik ve fen bilimleri derslerinin getireceği kazanımlara oldukça önem verildiği söylenebilir. TEOG sınavlarında sorular daha alt düzey basamaklarda (bilgi ve kavrama) sorulurken (Özden vd., 2014), LGS sınavlarında daha üst düzey (beceri temelli) (uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarında) sorular sorulmaktadır. Bu amaçla MEB, beceri temelli sorular aracılığıyla öğrencilerin okuduğunu anlama, yorumlama, yordama, akıl yürütme, sonuç çıkarma, problem çözme, analiz yapma, ayrıştırma, sınıflandırma, kritik düşünme, bir ölçüte göre karar verebilme, düşündüklerini ifade edebilme, bilimsel süreç becerileri, öğrenmeyi öğrenme gibi becerileri ölçmeyi amaçlamaktadır (MEB, 2018c). MEB'in (2018b, 2019b) LGS sınavına ilişkin yayınladığı raporlara göre özellikle öğrencilerin önemli bir oranı matematik dersinde (2018, % 42,89; 2019, % 40,28) soruları boş bırakmıştır. Bu duruma çözüm olarak 2019 yılında özellikle sayısal bölümün sınav süresi uzatılmıştır. Ancak yine de sınava giren öğrencilerin büyük bir kısmı soruları boş bırakmıştır. Bu da göstermiştir ki sınav süresinin uzatılması uygulamasının yanında başka önlemler de gerekmektedir.

Ortaöğretime geçiş sistemlerinin adları ve sistemin içeriği değişse de yaşanan veya yaşanması muhtemel olan durumlar zincirleme olarak bu sisteme dâhil olan tüm halkaları etkilenecektir (Taşkın & Aksoy, 2018). Hündür ve Diken'e (2018) göre bir sınav sisteminin mükemmelliğinden bahsedilemez. Yani merkezi sınavların olumsuz ve olumlu özelliklerinin bulunması muhtemeldir. Bir sınav sisteminin başarılı olabilmesi ve amacına ulaşabilmesi için sınav sistemlerinin olumsuz özelliklerin giderilerek önlemler alınması gerekmektedir.

Eğitim organizasyonunun merkezindeki temel öğelerden öğretmenlerin; mevcut sınav sistemi olan LGS'ye ilişkin görüşlerinin alınmasının LGS'nin güçlü ve zayıf yanlarının ortaya konulması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırmada Liselere Geçiş Sınavlarına (LGS) hazırlanma sürecinde öğrencilere rehber olan öğretmenlerin LGS'ye yönelik görüşlerinin tespit edilmesinin bu sınav sisteminde karşılaşılan güçlükler ve bu güçlüklerle yönelik çözüm önerileri bağlamında incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Tüm bu noktalardan hareketle bu araştırmada Türkiye'nin Tekirdağ ilinin merkezindeki farklı okullarda görev yapan matematik öğretmenlerinin şu an mevcut sınav sistemi olan Liselere Geçiş Sınavı'na (LGS) yönelik görüşlerinin belirlenmesine gerek duyulmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçları

Bu çalışmanın temel amacı, Tekirdağ İlinde görev yapan ilköğretim matematik öğretmenlerinin, liselere geçiş sınavı (LGS) ile ilgili görüşlerini ortaya koymaktır.

Ana problem cümlesini cevaplayabilmek için belirlenen alt amaçlar şunlardır:

1. LGS'nin getirdiği yeniliklere ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

2. Öğrencilerin LGS'ye hazırlanması sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin matematik öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
3. İlköğretim matematik öğretmenlerinin, LGS hazırlık sürecinde öğretmenlerin ders işleyiş tarzındaki değişikliklere ilişkin görüşleri nelerdir?
4. İlköğretim matematik öğretmenlerinin, yeni sistemin öğrenciler üzerindeki olumlu etkilerine yönelik ortaya koydukları görüşler nelerdir?
5. Ders kitaplarının LGS hazırlık sürecindeki eksikliklerine yönelik görüşler nelerdir?
6. LGS ile öğretim programındaki kazanımlara ilişkin görüşler nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Geçmişten günümüze ülkemizde ortaokul sonrasında yapılan sınavlara baktığımızda ilk defa 1997-1998 yıllarında hayata geçirilip uygulanan Liselere Giriş Sınavı (LGS) ile öğrenciler ortaöğretim kurumlarına yerleştirilmişlerdir. 2004-2005 yılında uygulanan LGS sınavı yerini OKS sınavına bırakmıştır. 2007-2008 yılında OKS yerine, değiştirilen eğitim sistemi ile beraber Seviye Belirleme Sınavı (SBS) getirilmiştir. LGS ve OKS, 8. sınıf öğrencilerine yapılırken Seviye Belirleme Sınavı (SBS) 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerine yönelik yılsonunda yapılarak öğrenciler liselere yerleştirilmişlerdir. 2011-2012 yılında SBS sınav sisteminde değişikliğe gidilerek 6. ve 7. sınıflardan kaldırılmasına ve sadece 8.sınıflara uygulanmasına karar verilmiştir. Zaten 2012-2013 eğitim öğretim yılında zorunlu eğitim sisteminde değişikliğe gidilmiş ve 4+4+4 şeklinde eğitim sistemine geçilmiştir. Artık ilköğretim yerine ilkokul ve ortaokul olarak adlandırılan kademeler sisteme dâhil edilmiştir. 2012-2013 eğitim öğretim yılında SBS sadece 8. sınıflara uygulanmıştır. 2013-2014 eğitim öğretim yılında ise SBS tamamen kaldırılmış ve yerine Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) sistemi gelmiştir. Fakat yapılan araştırmalar sonucunda TEOG sisteminin yapılandırmacı yaklaşımda uygulanan süreç temelli değerlendirme süreci ile örtüşmediği (sürece ve sonuca odaklanmak yerine sadece sonuç odaklı olduğu) ve sonuç temelli sınavlardan ibaret olduğu tespit edilmiştir (Aykaç ve Atar, 2014). Bu tespitten sonra 2018 yılında Liseler Geçiş Sınavı (LGS) faaliyete geçmiştir. Bu sınav ile beceri temelli soru tipleri ve mantık muhakeme yeteneğini ön plana çıkaran sorular sisteme girmiştir. Bu soru tarzında sekizinci sınıf öğrencilerinin en çok sorun yaşadığı ders matematik olmaktadır.

Bu çalışmada, Tekirdağ ilinde görev yapan ilköğretim matematik öğretmenlerinin Liselere Geçiş Sınavı (LGS) sisteminin özelliklerine yönelik öğretmen görüşleri ortaya konulmuştur. Yeni bir sınav sistemi olarak karşımıza çıkan Liselere Giriş Sınavı (LGS) sisteminin öncesinde uygulanmış sistemlere göre olumlu ve olumsuz yönleri ile ilgili matematik öğretmenlerinin görüşlerine yer verilmiştir. Bu çalışma, LGS'de başarı oranı en düşük ders olan matematik dersi öğretmenlerinin sınava hazırlık sürecinde birebir deneyimledikleri ve gözlemledikleri durumlara ait çıkarımların ortaya çıkması, durumun betimlemesi ve bu doğrultuda önerilerde bulunulması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırma modeline, çalışma grubuna ilişkin açıklamalarına yer verilmiştir. Daha sonra veri toplama araçları ve toplanan verilerin analizi ile ilgili bilgiler sunulmuştur.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Nitel yöntemler herkes tarafından bilinen ayrıca derin ve ayrıntılı konularda çalışmaya imkân veren, verilerin analizi için önceden belirlenmiş kategorilerin belirli bir sınırlandırılması olmaksızın gerçekleştirilen derinliği, açıklayıcılığı ve detaycılığı destekleyen araştırma stratejileridir (Patton, 2002). Araştırma, betimsel bir nitelik arz etmektedir. Betimsel analiz, yaşandığı dönemde veya günümüzde var olan bir durumun olduğu şekliyle betimlemeyi/ortaya koymayı amaçlamaktadır (Karasar, 2012). Bu araştırma kapsamında Tekirdağ ilinde görev yapan ilköğretim matematik öğretmenlerinin LGS sınavına yönelik görüşleri çeşitli değişkenler açısından belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmada veri toplamak ve genelleme yapabilmek amacıyla belirlenen araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılının güz döneminde Tekirdağ ilindeki ortaokullarda görev yapan toplam 36 (16 Kadın 20 Erkek) matematik öğretmeninden oluşmaktadır. Sosyal bilimler araştırmalarında çoğu kez, evren değere ulaşılmasının zorluğu, evrenden örneklem grubu seçme yoluna gidilmesini zorunlu kılar. Seçilen evreni temsil yeterliğine sahip ve evrenden daha küçük bir küme olan örneklem grubu seçimi önemlidir. Tekirdağ ilinin toplam 11 (onbir) tane ilçesi vardır. Gelişigüzel örneklem seçimi tekniği kullanılarak bu ilçelerde görev yapan ilköğretim matematik öğretmenleri belirlenen sayıda seçilmiştir. Gelişigüzel örneklem seçim tekniği, araştırmacının hiçbir ölçüt kullanmadan örnekleme seçmesidir.

Veri Toplama Aracı

- 1. Kişisel Bilgi Formu:** Formda, araştırmanın amacı kısaca belirtilecek ve uygulama için yönergeye yer verilmiştir. Bu formda katılımcılardan cinsiyet, kıdem, eğitim durumları, yöneticilik tecrübesi özelliklerini ortaya koyacak bilgiler istenmiş, kimlik bilgilerini ortaya koyacak ifadeler yer verilmemiştir.
- 2. Liselere Geçiş Sınavı (LGS) sınavına ilişkin ilköğretim matematik öğretmenlerinin görüşleri,** araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak nitel veriler şeklinde toplanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken öncelikle literatür taranıp incelenmiş ve açık uçlu sorular oluşturulmuştur. Yazılan bu sorular alan uzmanlarına gönderilmiştir. Uzmanlar tarafından belirtilen değişiklikler yapıldıktan sonra tekrardan uzman görüşleri alınmış ve yarı yapılandırılmış görüşme formuna son hali verilmiştir. Yapılan bu değişiklikler sonucunda veri toplama aracının geçerliği sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmacı tarafından geliştirilen ve araştırmada kullanılan sorulara verilen cevaplar tek tek incelenmiştir. Araştırmacı tarafından oluşturulan sorular hakkında 36 Matematik öğretmenin LGS hakkındaki düşüncelerinin ortaya konmasında yeterli olduğu belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler incelenmiş ve öğretmenlerin LGS hakkındaki düşünceleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Öğretmenler tarafından her soru için belirtilen düşünceler yazılmaya çalışılmıştır ve her bir öğretmen, (Ö) şeklinde yazılmıştır. Her soru için her öğretmen görüş

belirtmediği için cevap vermeyen öğretmenler sisteme dâhil edilmemiştir. Bununla birlikte öğretmenlerden gelen bilgilere hiçbir şekilde müdahale edilmemiş ve öğretmenlerin orijinal cümleleri aslına uygun şekilde yazılmıştır. Bu bilgiler tırnak işareti içerisinde ve italik olarak yazılmıştır.

BULGULAR

Çalışmadan elde edilen verilerden sonra ulaşılan bulgular aşağıdaki şekilde sırasıyla verilmeye çalışılmıştır.

LGS' nin Getirdiği Yeniliklere İlişkin Bulgular:

LGS ile birlikte birtakım yeniliklerin geldiği öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu değişikliklerden bir kısmı ise şu şekildedir: Soru tarzında değişiklik, beceri temelli soruların olması, soruların öğrencilerin düşünmeye yönlendirmesi, matematik dersinin öneminin artması vb. değişiklikler olarak sıralanmıştır.

(Ö8) Hayatımıza kattığı beceri temelli soruların günlük hayat problemleriyle iç içe olması, öğrencilerin bu konuları nerelerde kullanacağını daha rahat görebilmelerini sağlıyor. (Ö30) Günlük hayattan örnekler ile öğrencilerin sadece işlemsel becerilerini değil, okuduklarını anlama becerilerini de ölçen bir sınav.

Yeni tarz soruların olması, öğrencilerin becerilerini ölçmesi, öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırması problem çözme becerilerin gelişmesi vb. özellikler LGS ile öğrencilerin ve dolayısıyla da sınavla ilgili olan herkesin hayatına girmiştir. Öğrencileri hayata hazırlaması, gündelik hayatta karşılaşılan problemlere yer vermesi oldukça önemlidir. Ancak öğrencilerin 8. Sınıfta bu durumla karşılaşması öğrencileri zorladığı öğretmenler tarafından belirtilmiştir.

Tablo 1: LGS'nin getirdiği yenilikler ile ilgili görüşler

Alt Boyutlar	Frekans
Sorular yorumlama ve okuduklarını anlama ağırlıklı olması	6
Düşünme becerisini değiştiriyor olması	3
Günlük hayatta karşılaşılabilecek sorular olması	2
Soru tarzı değişikliği	9
Beceri temelli sorular olması	8
Kitap okuma alışkanlığı kazandırması	1
Matematiğin öneminin artması	2

1. Öğrencilerin LGS' ye Hazırlanması Sürecinde Öğretmen Olarak Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular

LGS' ye hazırlık sürecinde öğretmenlerin yaşadıkları birtakım problemler olmuştur. Bu problemlerin en öne çıkanları ise soru tarzındaki değişiklik, müfredatla ilgili soruların

uyumsuz olması, kaynak kitap bulmakta yaşadıkları sorunlar olarak belirtmişlerdir. Öğretmenler bu düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“(Ö5): Konuları yetiştirme ve yeni nesil soru çözme açısından zaman sıkıntısı yaşıyorum. (Ö11): Maalesef çok soru çözemedikleri ve sorunun uzunluğunu görünce okumak istememeleri ve çözmeden geçmeleri. Pandemiden dolayı 7. Sınıf uzaktan eğitim yapıldığından çok fazla eksiklikleri var. (Ö34): Çok üst düzey sorular olması ve öğrencilerin kavramada sorun yaşamaması.”

LGS sürecinde yeni tarz sorulara geçilmiş olması hem öğrencileri hem de öğretmenleri zorladığı söylenebilir. Çünkü bu süreçte yeteri kadar soru çözümü yapılabilmesi için yeterli miktarda kaynak kitabın bulunması gerekmektedir. Ayrıca öğretmenlerin yakındıkları bir başka problem ise müfredatın yoğunluğunun fazla olması sebebiyle konuları yetiştirmekte sorun yaşamalarıdır. Bu problemlerin aşılması ve çözümlenmesi gerektiği söylenebilecektir.

Tablo 2: Öğrencilerin LGS hazırlanması sürecinde öğretmen olarak yaşanan sorunlar

Alt Boyutlar	Frekans
Kaynak kitap sıkıntısı	5
Müfredat aşırı yoğun	3
Müfredat ile sorular uyumsuz olması	5
Soru tarzı değişikliği	6
Öğrencilerde motivasyon düşüklüğü	4
Zamanı yetiştirme sorunu	2
Öğrencilerin temel bilgilerinin az olması	2

2. LGS Hazırlık Sürecinde Öğretmenlerin Ders İşleyiş Tarzındaki Değişikliklere İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin LGS'ye hazırlık sürecinde ders işleme tarzlarında değişiklikler olmuştur. Bu değişikliklerden en çok ortaya çıkanlar ise öğretmenlerin yeni nesil sorulara ağırlık vermeleri, öğrencileri üst düzey düşündürmeye çalışmaları ve beceri temelli sorulara yönelmeleri şeklindedir. Ayrıca öğretmenlerin ders işleme tarzlarındaki değişiklik ile ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“(Ö10): Kavramayla birlikte analiz ve sentez bilişsel alanlara daha fazla ağırlık vererek ders işlemeye başladım(Ö30): Yeni nesil sorulara ağırlık vermeye başladım, kitap okumanın önemini sık sık vurguladım. (Ö35): Çok LGS'ye yönelik yeni nesil tarzı sorulara daha çok ağırlık veriyorum.”

LGS süresince değişen sistem ve soru tarzlarına uyum sağlamak amacıyla öğretmenlerde birtakım ders işleme tarzında değişikliklere gitmişlerdir. Bu değişikliklerden en çok ön planda olanı ise yeni nesil sorulara ağırlık vermeleridir. Yeni nesil soruların üst

düzey düşünme becerilerini kullanmayı gerektirmesi sebebiyle öğretmenler tarafından öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini kullanmaları sağlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 3: LGS hazırlık sürecinde öğretmenlerin ders işleyiş tarzında değişiklikler

Alt Boyutlar	Frekans
Yeni nesil sorulara ağırlık verme	12
Beceri temelli örnek sorular kullanılmaya başlama	5
Akıllı tahta ve dijital platformları kullanma	1
Üst düzey düşündürmeye ağırlık verme	6
Öğrencileri motive etmeye çalışma	2

3. Yeni Sistemin Öğrenciler Üzerindeki Olumlu Etkilerine İlişkin Bulgular:

Yeni sistemin öğrencilere olumsuz katkıları sorulduğunda; öğretmenler genel olarak öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerinde artış sağlandığı yönünde birleşme olduğu görülmektedir. Çünkü yeni sistemde öğrenciler soruyu sadece anlamakla kalmayıp aynı zamanda çıkarımlar yapmak, yorumlamalara gitmek zorunda kalmıştır. Ayrıca soruların uzunluğu sebebiyle kitap okumanın önemli olduğu da ön plana çıkmıştır. Öğretmenlerin bu soruya yönelik verdikleri cevapların bir kısmı aşağıdaki gibidir:

“(Ö2): Matematik soruları kavram bilgi düzeyinden analiz sentez düzeyine çıkmış oldu. Öğrencilerde analitik düşünme becerileri kazandırdığını düşünüyorum. Günlük hayatla bağ kurmaları arttı, bunu günlük hayatta nerede kullanacağız soruları azaldı, soruların içerikleri günlük hayata da dönük oldu. (Ö15): Özellikle anlayarak okuma problem çözme ve ileri düzey bilişsel yeteneklerin kullanılmasını destekledi.”

Soru tarzında gerçekleşen ve soruların hayatın içinden olması sayesinde matematiğin günlük hayatta ne iş yaradığı görülmüştür. Bu sayede matematiğin ne kadar önemli olduğunun ortaya çıktığı söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin üst düzey düşünceleri, muhakeme etmeleri, mantık kurmaları gibi durumlar sayesinde öğrencilerin kendi hayatlarında karşılaştıkları problemleri çözmelerinin önü açılmış olacaktır.

Tablo 4: Yeni sistemin öğrenciler üzerindeki olumlu etkileri

Alt Boyutlar	Frekans
Üst düzey düşüncelerini gerektirmesi	14
Disiplinli şekilde ders çalışmalarını sağlama	5
Matematiği gündelik hayatta kullanma şansını yakalama	2
Kitap okuma alışkanlığı kazanma	4

4. Ders Kitaplarının LGS Hazırlık Sürecindeki Eksikliklerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlere, LGS hazırlık sürecinde ders kitaplarının eksikliklerinin olup olmadığı sorulmuştur. Öğretmenler ders kitaplarının yeni nesil soru yönünden eksik olduğunu, soru sayısının artırılması gerektiğini, içerik yönünden zenginleştirilmesi

gerektiği gibi konulara yoğunlaşmışlardır. Öğretmenlerden gelen cevaplar aşağıdaki gibidir:

“ (Ö26): Ders kitabında soru sayısı daha fazla olabilir. Çözümlü soruların sayısı artırılabilir. (Ö27): Ders kitaplarının LGS ile sadece kazanımlar noktasında uyuyor. Soru tipi olarak çok yetersiz. (Ö30): Ders kitaplarının LGS formatından uzak olduğunu düşünüyorum. Yeni nesil sorularla içerikler güncellenmelidir. (Ö35): Ders kitaplarında LGS’de sorulan soru tarzlarına da yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum.”

Öğretmenler soru sayısının artırılmasını, yeni nesil sorulara ağırlık verilmesini ve ders kitabının LGS ile uyumlu hale getirilmesini istemektedir. Ayrıca bazı öğretmenler kaynak kitabın yasak olduğunu bu sebeple de kaynak sıkıntısı yaşadıklarını belirtmiştir. LGS ile ders kitabının uyumunun artması ve gerekli eksikliklerin tamamlanması ile kaynak kitabına olan ihtiyaçta azalacaktır.

Tablo 5: Ders kitaplarının LGS hazırlık sürecindeki eksiklikleri

Alt Boyutlar	Frekans
Soru sayıları artırılmalı	7
Yeni nesil soruları yönünden eksik	11
İçerik yönünden zenginleştirilmeli	5
Beceri temelli sorulara ağırlık verilmeli	4
LGS ile ders kitaplarındaki kazanımlar uyumsuz	3

5. LGS İle Öğretim Programındaki Kazanımlara İlişkin Bulgular

Öğretmenlere LGS ile öğretim programındaki kazanımlar arasındaki ilişki hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu LGS ile öğretim programındaki kazanımların uyumlu olduğu belirtmiştir. Ancak bu konu hakkında LGS ile öğretim programındaki kazanımlar arasında uyumsuzluk olduğu veya geliştirilmesi gerektiğini belirten öğretmenlerde olmuştur. Öğretmenlerin cevaplarının bir kısmı aşağıda verilmiştir:

“(Ö3): LGS ile kazanımlar birbiriyle tamamen örtüşmektedir. (Ö14): LGS sınavıyla öğretim programındaki kazanımlar arasında bir uyum olduğunu düşünüyorum. Bunun yanı sıra önceki yıllarda öğretilen kazanımların da LGS sınav sorularında olması nedeniyle bu kazanımları da kapsayan bir güncelleme yapılabileceğini düşünüyorum. (Ö31): Kazanımlar ile öğretim müfredatı birbiriyle uyumludur. (Ö35): LGS, kazanımlarla paralel ancak bir soruda birden fazla kazanımın sorgulanması çocukları zorlamaktadır.”

Tablo 6: LGS ile öğretim programındaki kazanımlar arasındaki ilişki hakkında düşünceler

Alt Boyutlar	Frekans
LGS ile kazanımlar uyumlu	18
Fikrim yok	1
LGS ile kazanımlar uyumsuz	3
Süreç yetersiz	2
LGS ile kazanımlar uyumlu ama geliştirilmeli	6

Öğretmenler öğretim programının uygulayıcılarıdır. Öğretmenlerin genel görüşüne göre LGS ile öğretim programındaki kazanımlar arasında yüksek oranda ilişki bulunmaktadır. Ancak yine de geliştirilmesi, revize edilmesi gereken noktalar bulunmaktadır. Bu gerekli yerlerin daha dikkatli şekilde araştırılması ve eksiklerin giderilmesi hem öğretmenlerin işlerini kolaylaştıracaktır hem de öğretim programındaki kazanımlar ile LGS birbiri ile daha uyumlu hale gelecektir.

Sonuçlar Tartışma Ve Öneriler

Çalışmanın bu bölümünde sonuçlara ve sonuçlardan yola çıkılarak birtakım önerilere gidilmiştir.

- Çalışmanın sonucunda, yeni getirilen LGS ile ilgili öğretmenlerin birtakım sorunlar yaşadığı görülmüştür. Bu sorunların kaynağında ise bazen öğretmenler bazen öğrenciler bazen ders kitapları çoğu zaman ise sınav sisteminin kendisi bulunmaktadır. Bu tür sorunların çözüme kavuşturulmadan aynı sisteme devam etmek ileri de sorunların daha da büyüyeceğini göstermektedir. Bu nedenle bu sorunların çözümüne ilişkin adımlar atılması gerekmektedir. Gür, Öztürk, Özer, Suna (2021) tarafından yapılan çalışmada ortaöğretime geçiş sistemindeki her sistem değişimi sonrasında dokuzuncu sınıf matematik başarılarında keskin düşüşlerin gerçekleştiğini göstermiştir. Her üç sistem içerisinde en büyük düşüşün TEOG'a geçiş sonrasında gerçekleştiği görülmüştür. Çalışmada elde edilen bulgular ışığında, ortaöğretime geçiş sistemlerindeki sorunları azaltmak için mevcut geçiş sistemlerini köklü olarak değiştirmek yerine, kısmi revizyonlarla iyileştirmelerin yapılması önerilmektedir. Bununla birlikte sınav sistemindeki eksikliklerin veya sorunların görüldüğü bölümler üzerinde yavaş yavaş ve bilinçli adımlarla yapılacak değişimler sayesinde bir daha büyük ve köklü değişimlerin yapılmasına gerek bırakmayacaktır. Alanında uzman kişilerin görüşleri ve akademik çalışmalardan çıkan sonuçların değerlendirilmesinin önemli olduğu söylenebilir.
- LGS ile birlikte öğretmenlerin ders anlatım biçimlerinde, derste sınav sorusu çözmelerinde değişiklikler olduğu görülmüştür. Yeni sistemin soru mantığının önceki sistemlerden farklı olması, akli yürütme becerisinin ön plana çıkması, soruların gündelik hayatta ilişkisinin çok yüksek olması, soruların öğrencileri kitap okumaya teşvik etmesi vb. nedenlerle; öğretmenlerinde ders anlatım yöntem ve tekniklerinde değişiklikler olmasını sağlamıştır. Şimşek (2021) tarafından yapılan

çalışmada LGS ile birlikte matematik öğretmenlerinin sınav soru tarzı değişikliğine bakılmış ve LGS' den sonra öğretmenlerin matematik sınav sorularını hazırlarken LGS' ye uygun (LGS tarzında) sorular hazırladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Görüleceği gibi LGS' deki soru tarzı değişikliği matematik öğretmenlerinin hem ders anlatım şekillerini hem de okul içi yapılan sınav soru tarzı üzerinde değişikliklere neden olduğu sonucuna varılmıştır. Takunyacı & Çetin (2021) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda, LGS sistemi öğretmenlerin kendilerini yenileme ve geliştirme ihtiyacını arttırdığı ve soruların görselleştirilmesi öğrencilerin anlamasını kolaylaştırdığı ifadelerinin, öğretmenler tarafından en çok kabul gören görüşlerin olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenler tarafından en az kabul gören görüşler arasında ise soruların yazılı sınav sorularına benzer nitelikte olduğu, soruların çözümü için verilen sınav süresinin yeterli olduğu, soruların öğrencilerin bilgi düzeyini ölçmeye yönelik olduğu ve LGS sisteminin öğrenciler arası rekabeti arttırdığı ifadeleri tespit edilmiştir. Bu çalışma ile yapılan çalışmanın sonuçları arasında paralellikler olduğu söylenebilecektir.

- Her ne kadar sistemsel bir değişikliğe gidilerek LGS'ye geçilmiş olsa da halen yeni sisteme uyumun sağlanamadığı açıktır. Öncelikle ders kitapları yeni sisteme uyum sağlamamaktadır. Çünkü LGS'de çıkan sorularla ders kitaplarında sorulan soruların birbiriyle çok az benzer özellikle göstermesi nedeniyle öğrenciler yeni kaynak kitaplara yönelim göstermiştir. Ancak yayınevlerinin çıkarttığı LGS'ye uyumlu kitaplar bile ihtiyacı karşılamakta sıkıntı yaşadığı görülmüştür. Kaliteli yayın bulmak oldukça zordur. Bu nedenle MEB tarafından LGS'ye yönelik kitapların yayımlanması gerekmektedir. Etyemez (2021) tarafından yapılan çalışmada; ders kitaplarında bilgi, kavrama basamağında sorular bulunurken LGS'de üst düzey düşünme becerileri olan analiz, sentez ve değerlendirme basamağında soruların olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle de LGS soru tarzı ile ders kitaplarındaki soru tarzı arasında uyumsuzluk olduğu belirtilmiştir. Taşyaran (2022) tarafından yapılan çalışmada da LGS Türkçe sorularıyla Türkçe ders kitaplarındaki sorular karşılaştırılmıştır. Bu çalışmada da LGS soruları ile Türkçe ders kitapları arasında uyumsuzlukların olduğu görülmüştür. Çaylar (2020) tarafından yapılan çalışmada TEOG sorularıyla LGS sorularının karşılaştırılması yapılmış ve sınavlardaki soruların kolaylıkları veya zorlukları öğrencilere sorulmuştur. Öğrencilerden gelen cevaplarda ise LGS'deki soruların TEOG'daki sorulara göre daha zor olduğu, LGS sorularının güçlük düzeylerinin daha yüksek olduğu, öğrencileri daha fazla soru çözmeye ittiğini belirtmişlerdir.
- LGS sisteminin avantajları da bulunmaktadır. Bunlar: Öğrencileri üst düzey düşünmeye yönlendirmesi, akli yürütme becerisini ön plana çıkarması, kendi başına hareket etmesine olanak sağlaması, disiplinli şekilde çalışması gerektirmesi, kitap okuma alışkanlığı kazandırması şeklinde sıralanabilecektir. Obay, Demir & Pesen (2021) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin yeni sınav sisteminde anlama, yorumlama, düşünme ve muhakeme etme sorunu yaşadığı bununla birlikte ders kitapları ile sınavın paralel olmadığı bu nedenle öğretmenlerin çeşitli zorluklar yaşadığı görüşü ağırlıktadır. Bu doğrultuda öğrencilerin motivasyonun artırılması ve okuma alışkanlığının kazanılmasını sağlamak için çeşitli etkinliklerin yapılabileceği ayrıca öğretmenlere de sınava yönelik hizmet içi eğitimlerinin verilebileceği önerilmiştir.
- Araştırma sonucunda Liselere Geçiş Sistemi Matematik sorularının öğrencilerin kaygı ve stres durumlarını artırdıkları görülmüştür. Öğrencilerin özellikle uzun soruları okumakta, anlamakta, yorumlamakta sorun yaşadıkları bu sebeple de uzun

soruları okumadan geçtikleri belirlenmiştir. Özkarabulut (2021) tarafından yapılan çalışmada; öğrencilerin Fen Bilimleri dersine yönelik tutumları ile sınav kaygı düzeyleri arasında düşük seviyede, anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu bulgusu elde edilmiştir. Öğrencilerin Fen Bilimleri dersine yönelik tutumları ve sınav kaygı düzeylerinin, cinsiyet değişkeni ile arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Görüleceği gibi LGS’de farklı alanlardaki soruların öğrenciler üzerinde farklı yönlerde kaygı seviyelerine etki ettiği görülmüştür.

- Yalçın (2019) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda her ne kadar LGS’nin öğrencilerin üzerindeki stresi azaltılacağı düşünülse de, gerçekte öğrencilerin kaygı ve stresini artırdığı, aile bütçesini zorladığı (kurs ve yeni kitaplar gerektirdiği), öğrencileri daha fazla çalışmak zorunda bıraktığı, öğrencilerin sosyal aktivitelerden uzaklaşmasına neden olduğu, velilerin bile stresini artırdığı bilgilerine erişilmiştir. Öğrencilerin stres ve kaygılarının artmasının onların psikolojileri üzerinde olumsuz etkileri olacağı kaçınılmazdır. LGS sorularının stresi azaltacak düzeyde olmasının daha doğru olacağı sonucu önerilebilecektir. Güngör (2021) tarafından yapılan çalışmada ebeveynler; lise giriş sınavının uygun olmadığını, stres, korku, heyecan gibi duygulara yol açtığını belirtmiş ve sınavı yetersiz bulmuşlardır. Çoğu ebeveyn sınav yapılmasının gerektiğini düşünmekle beraber sınavın süresi ve uygulanışı konusunda değişiklik yapılması gerektiği görüşündedir. Bazı ebeveynler ise sınav yapılmaması gerektiğini düşünmektedir. Ebeveynler lise giriş sınavına hazırlık sürecinin çocukların ruh haline değişimlere yol açtığını, sosyalleşmelerine engel olduğu belirtmiştir. LGS’nin yeniden düşünülüp tartışılarak güncellenmesinin daha iyi sonuçlar getireceği söylenebilecektir.
- Çalışmanın nitel boyutlu olması sebebiyle derinlemesine inceleme fırsatı bulunmuştur. Çalışmanın elde edilen sonuçlarının yanında veri toplama aracında farklı soruların sorulması, farklı bir çalışma grubunun olması, farklı bir zamanda yapılması ile daha farklı sonuçlara ulaşılabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Aykaç, N. ve Atar, E. (2014). “Geçmişten günümüze ilköğretimden ortaöğretime geçiş sisteminin değerlendirilmesi”. Akdoğanbulut-İnsan, A. ve Yavuz-Akengin, A (Eds.), *Cumhuriyet’in kuruluşundan günümüze eğitimde kademeler arası geçiş ve yeni modeller uluslararası kongresi*, 16-18 Ocak 2014, Antalya. AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara. 83-104.

Dinç, E., Dere, İ. ve Koluman, S. (2014). “Kademeler arası geçiş uygulamalarına yönelik görüşler ve deneyimler”. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(17), 397-423.

Etyemez, E. (2021). Liselere Giriş Sınavı Matematik Soruları İle 8. Sınıf Matematik Ders Kitapları Ünite Değerlendirme Sorularının Bilişsel Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.

MEB, (2018). Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretime Geçiş Yönergesi. https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_03/26191912_yonerge.pdf erişim tarihi: 04.05.2022

MEB, (2019). 2019 Ortaöğretim Kurumlarına İlişkin Merkezi Sınav. Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi, No: 7. Ankara: MEB. erişim tarihi: 04.05.2022

Özden, M., Akgün, A., Çinici, A., Sezer, B., Yıldız, S., ve Taş, M. M. (2014). “Merkezi sistem ortak sınav fen bilimleri sorularının Webb’in bilgi derinliği seviyelerine göre analizi”. *Adıyaman Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 4(2), 91-108.

Özkarabulut, M. (2021). Lise Geçiş Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Fen Tutumları İle Sınav Kaygı Düzeylerinin Deneme Sınavındaki Fen Başarılarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Patton, M. Q. (2002). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park, CA: Sage. erişim tarihi: 04.05.2022

Taşyaran, M. (2022). LGS Türkçe Sorularının Öğretim Programı, Ders Kitabı ve Bilişsel Alan Sınıflaması Açıklarından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Taşkın, G., ve Aksoy, G. (2018). “Öğrencilerin ve öğretmenlerinin TEOG sistemi görüşleri ışığında ortaöğretime geçiş sisteminden beklentileri”. *International Journal of Active Learning*, 3(1), 19-43.